

Informacija
UDK 06:396

O RADU SEKCIJE »ŽENA I DRUŠTVO« SOCIOLOŠKOG DRUŠTVA HRVATSKE

U razdoblju od svibnja 1981. do svibnja 1982. godine sekcija »Žena i društvo« djelovala je kontinuirano u duhu programa kojeg je postavila prigodom konstituiranja prije tri godine.

To zapravo znači promišljanje i problematiziranje ženskog pitanja u svjetlu teorijskih postavki i kontroverzi kao mogućeg predloška za njegovo teorijsko utemeljenje primjereno biti socijalizma, no prije svega s obzirom na stvarni položaj žene u nas, njenoj vlastitoj prisutnosti u svakodnevici, životu i radu. Zapravo svi tematski razgovori, čak i u slučaju kada su bili usmjereni posve teorijski, imali su izvorište u analizi stvarnog položaja žene i njenih problema.

Vrlina rada Sekcije je, prije svega, u demistifikaciji važećih »vječno« danih stereotipa »muško«, »žensko«, spoznaja da treba mijenjati patrijarhalne, hijerarhizirane, autoritarne odnose.

Sekcija je kao najčešći oblik rada imala tematske skupove nastojeći pri tom obuhvatiti široki raspon tema koje se odnose na položaj žene u društvu. U tom je razdoblju održano deset tematskih sastanaka (uključujući i one koji su bili nastavak teme.) Mnogi pokušaji Sekcije su i dalje na razini inicijative ili prijedloga kao, na primjer, moguća empirijska istraživanja kao pokušaj kolektivnog rada, bibliografija knjiga i časopisa o ženi, bibliografija članica i članova Sekcije, osnivanje zajedničke biblioteke. Slabosti je bilo i u tehničko-organizacijskom dijelu rada, zatim oko učlanjivanja članova u Sociološko društvo Hrvatske i oko animacije novog članstva.

Sekcija je bila suorganizator skupa Žena i filozofija u sklopu tribine Filozofskog društva. Skup »Čovjek i sistem«, posvećen ženskom pitanju, bio je također organiziran u suradnji sa Sekcijom. Zalaganjem članica Sekcije izašao je tematski broj časopisa »Marksizam u svetu« posvećen ženi. Ostvarena je i suradnja s Konferencijom za društvenu aktivnost žene GK SSRNH. Tematski skupovi Psihoanaliza i libido, Pretučene žene održani su u društvenim prostorijama Konferencije. Članice Sekcije često su se javljale svojim napisima u dnevnom i tjednom tisku te različitim časopisima.

Održani su skupovi sa slijedećim temama:

- Mit materинства (Slavenka Drakulić Ilić)
- Mit materинства — nastavak (Lydia Skevicky)
- Takozvano muško pitanje (Vjeran Katunarić, Milan Polić, Branko Burzić)
- Položaj žene u sportu (Željka Jelavić)
- Žena i znanost (Renata Mažuran i Rada Iveković)

- Psihoanaliza i libido (Nenad Mišćević, Rudi Supek, Jelena Zuppa, Muradif Kulenović, Pavao Brajša)
- Mirjana Gajski o svojem likovnom djelu o ženi
- Homoseksualnost i biseksualnost (Marija Bogović, Branko Burzić)
- Potlačene i pretučene žene (Vesna Mimica)
- Nasilje u porodici (Maja Miles)

Sažeci nekih skupova

Problemu materinstva moguće je prići na više načina. Ahistorijski (mitski) pristup bitno je neznanstven i ideologiziran. Konzervativnije teorije promatraju položaj žene u svim sferama života kroz njezinu reproduktivnu ulogu. Svako odstupanje od toga vodi u društvenu anomiju. Neke, pak, suvremene feminističke autorice vide uzrok ženine podređenosti u ulozi žene u reprodukciji. Njezin položaj bitno će se promijeniti tek s nekim »naprednijim« tehnološkim sredstvom — djeca iz epruvete. Takva shvaćanja naišla su na glasna osporavanja velikog broja feministkinja, no antifeministima i konzervativcima poslužila su kao argument za osporavanje čitavog feminističkog pokreta i u njemu poniklih ideja. Historijsko-sociološki pristup je proizašao iz zamjedbe da svaka društvena formacija na sebi svojstven način regulira društveni okvir reprodukcije života. Treći pristup bi se uvjetno mogao naznačiti kao dubinsko istraživanje kulture. Svoja saznanja crpi iz antropologije, analiza simboličke kulture, psihoanalize. Lydia Sklevicky zaključuje da je u današnjem trenutku borbe žene za oslobođenje, emancipacija od »uloge majke« jedna potencijalno najslabija karika u pucanju lanca patrijarhalnog nasljeđa.

Govoreći o tzv. muškom pitanju Vjeran Katunarić rekao je da je postojanje ženskog, a nepostojanje muškog pitanja uređeno po odnosu dominacije. Nijedna nadmoćna društvena grupa ne stavlja sebe u pitanje, nego se razvija, struktura i identificira s čitavim poretkom. Manjinske grupe samo urastaju u taj univerzum. Milan Polić kaže, između ostalog, da je osjećajna sfera polje mogućnosti koje muškarac tek treba da osvoji kao mjesto legalnog iskazivanja. Muško je pitanje starije od ženskog, jer je svoj povijesni put započeo s margine ljudske zajednice da bi kao privilegij stekao ono što je žena dobila kao kaznu — parcijalnost, otuđenje, samozatajivanje i isforsiranost, a iznad svega toga i veću ograničenost spoznaje svog povijesnog promašaja.

— Problemu položaja žena u sportu kod nas Željka Jelavić prišla je s iskustvenog stajališta. Evidentno je da su žene prisutnije u sportu nego u drugim sferama života (npr. u politici). No, muški se model nameće kao dominantan. Žene se, isto tako, ranije prestaju baviti sportom od muškaraca jer je još uvijek uvriježeno mišljenje da bi dom i porodica trebali biti cilj svake »prave« žene.

— Skup na temu Žena i znanost održan je kao nastavak diskusije o položaju žena koje se bave prirodnim znanostima, čiji je organizator bio Društvo fiziologa. Razgovor se vodio oko osobnih, doživljajnih problema, oko patrijarhalne svijesti znanstvenih i akademskih krugova i nije imao preten-

zije predstavljanja rezultata istraživanja. Takvi susreti na osobnom planu također se njeguju u okviru Sekcije kao bitan dio aktivnosti.

— U diskusiji na temu Psihoanaliza i libido sudjelovali su: Nenad Mišćević, Rudi Supek, Jelena Zuppa, Muradif Kulenović i Pavao Brajša. Skup je bio veoma posjećen što pokazuje potrebu da se takve teme pokreću i produbljuju. Nenad Mišćević govorio je o nekim novijim kretanjima u psihoanalizi, osobito od Lacana naovamo. Usporedio je odnos psihoanalize i marksizma prema pitanju sile. Rudi Supek je iznio mišljenje o odnosu psihoanalize i revolucije. Stavio je na diskusiju dva pitanja: prvo, mora li svaka revolucija završiti s patrijarhalnim termidorom i drugo, kakva je u tome uloga žena? Muradif Kulenović iznio je osnove Freudove psihoanalize, Pavao Brajša govorio je o ženskom libidu prema prvobitnoj psihoanalizi. Jelena Zuppa prikazala je odnos nadrealizma prema ženama u francuskoj književnosti.

— Vesna Mimica je na tribini Pretučene žene istakla da društvo često ignorira problem pretučenih žena. Do podataka o broju pretučenih, silovanih, psihički zlostavljanih žena vrlo je teško doći jer oni ili ne postoje u statistikama ili se prikrivaju. Suprotno uvriježenom mišljenju pretučene žene ne potječu samo iz zapostavljenih sredina već i iz socijalno dobro situiranih.

— Tema Nasilje u porodici nadovezuje se na prethodnu. Maja Miles govorila je o iskustvima zapadnih zemalja u rješavanju problema nasilja u porodici. Nisu ugrožene samo žene od muškaraca (rjeđe obratno), nego i u velikom broju djece. Statistika takve vrste ne vodi se kod nas.

Željka Jelavić
Biljana Kašić